

Refugee
Rights

Turkey

Mülteci
Hakları

Merkezi

Suriye'den Gelen Sığınmacılar İçin Türkiye' de İŞGÜCÜ PİYASASINA ERİŞİM

SORULAR VE YANITLAR

Suriye'den Türkiye'ye sığındım. Türkiye'de yasal olarak çalışmak için ne yapmam lazım?

Suriye'den bireysel ya da kitlesel olarak gelen Suriye vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler Türkiye'de geçici koruma uygulamasına tâbidirler. Geçici koruma kaydını tamamlamış olan kişiler, kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvuruda bulunabilirler. Dolayısıyla, çalışma iznine başvurabilmek için kişilerin 99 ile başlayan yabancı kimlik numarasını içeren Geçici Koruma Kimlik Belgesine sahip olmaları gerekmektedir.

Geçici koruma altındaki kişilerin yapacakları çalışma izni başvuruları, genel bir kural olarak, işverenleri tarafından ve e-devlet üzerinden yapılmalıdır. Başvuruları alma, değerlendirme ve sonuca bağlama yetkili kurum olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir. Çalışma izniyle ilgili ayrıntılı ve güncel bilgiler için Bakanlığın internet sitesini (www.csgeb.gov.tr) ziyaret edebilir veya Alo 170 hattını ücretsiz arayabilirsiniz.

Çalışma izni alma zorunluluğundan muaf tutulmam mümkün mü?

6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ve Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe giren “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” uyarınca mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak olan ve geçici koruma kapsamında bulunan kişiler çalışma izninden muaftırlar. Ancak bu muafiyet otomatik olarak sağlanmaz. Bir diğer deyişle, bu muafiyetten yararlanabilmek için başvuruda bulunmak şarttır. Geçici koruma kaydını tamamlamış kişiler, kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni muafiyeti almak için başvurabilirler.

Muafiyet başvuruları geçici koruma kaydının bulunduğu ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne yapılmalıdır. Söz konusu başvurular Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirilecektir. Bakanlığın olumlu görüşünün ardından kişiler çalışma izni muafiyetini kazanır. Çalışma izni muafiyeti kapsamında olup olmadığınızı Yabancı Çalışma İzni Sorgulama Sistemi (www.calismaizni.gov.tr) üzerinden yabancı kimlik numaranızı girerek öğrenebilirsiniz.

Bu hususlara ilaveten, çalışma izni muafiyetinden geçici koruma kaydınızın olduğu ilde yararlanabilirsiniz.

Türkiye’de çalışamayacağım bir meslek kolu var mı?

Türkiye’de yürürlükte bulunan mevzuat uyarınca yabancıların bazı meslek ve görevleri icra etmeleri mümkün değildir. Bu itibarla Türkiye’deki yabancılar dış tabipliği, dişçilik, hastabakıcılık, eczacılık, veterinerlik, özel hastanelerde sorumlu müdürlük, avukatlık, noterlik, özel ya da kamu kuruluşlarında güvenlik, kara suları dâhilinde dalgıçlık, kaptanlık, kılavuzluk ve sair meslekler ve gümrük müşavirliği, turist rehberliği gibi iş ve meslekleri yürütememektedir.

Çalışma izni başvurusunda ek yükümlülükler öngörüyor mu?

Geçici koruma altında olan sağlık ve eğitim meslek mensuplarının çalışma iznine başvurmadan önce ön izin almaları gerekmektedir. Ön izin belgesi olmayan başvuruçuların çalışma izni talepleri değerlendirmeye alınmamaktadır.

Sağlık meslek mensupları ön izin başvurularının Sağlık Bakanlığı’na, eğitim meslek mensuplarının ön izin başvurularının ise çalışılacak kurumun niteliğine göre Milli Eğitim Bakanlığı’na ya da Yükseköğretim Kurulu’na yapılması gerekmektedir.

Araştırma Geliştirme (Ar-Ge) Merkezi Belgesi olan firmalarda Ar-Ge personeli olarak çalışacak yabancıların da çalışma izni başvurusunda bulunmadan önce Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’ndan bir ön izin almaları gerekmektedir.

Çalışma izni başvuruları nasıl değerlendirilir?

Yabancıların Türkiye'deki çalışma izinlerine dair temel düzenlemeler 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nda yer almaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere başvurular kural olarak işveren tarafından yapılmalıdır.

“Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” uyarınca, başvuru yapılan işyerindeki çalışacak olan geçici koruma uygulamasına tabi kişilerin sayısı, söz konusu işyerinde çalışan Türkiye vatandaşı sayısının %10'unu geçememektedir. Benzer bir biçimde toplam çalışan sayısının 10'dan az olduğu işyerlerinde çalışacak geçici koruma uygulamasına tabi kişi sayısının 1 kişi ile sınırlı olacağı belirtilmiştir.

Ancak Yönetmelikte, işverenin, işyerinin kayıtlı olduğu ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nden, çalışma izni başvurusu tarihinden önceki dört haftalık süre içerisinde söz konusu işi yapabilecek aynı nitelikte Türkiye vatandaşı bulunamadığını belgelendirebildiği takdirde istihdam kotasının uygulanmayabileceği de belirtilmektedir.

Özetle ifade edilirse, çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde temel olarak kullanılan ölçütler şunlardır:

- a) Çalışma izni başvurusunun, geçici koruma kaydı tarihinden altı ay sonra yapılmış olması;
- b) Çalışma izni başvurusunun başvuru sahibinin kaydolduğu ildeki bir işyeri için yapılmış olması;
- c) İşverenin yukarıda belirtilen kota düzenlemesine riayet etmesi;
- d) Çalışma izni başvurusunun yabancıların icra etmelerinin mümkün olmadığı meslekler için yapılmamış olması;
- e) Gerekliyse ön iznin alınmış olması ve
- f) Çalışma izni başvurusuna ilişkin olarak ilgili makamlarca olumsuz bir görüşün bildirilmiş olmaması.

Çalışma izni başvurularında aşamalar e-posta üzerinden başvuruda bulunan işverene gönderilmektedir. Alternatif olarak, başvuruların durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın internet sitesi üzerinden de takip edilebilmektedir.

Çalışma iznini aldım. Ne zaman çalışmaya başlayabilirim?

Çalışma izni aldığınız tarihten itibaren 30 gün içinde çalışmaya başlamanız gerekmektedir. İşvereniniz çalışmaya başladığınız tarihten itibaren 15 gün içinde bu durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirmelidir.

Almış olduğum çalışma izniyle başka bir işyerinde çalışabilir miyim?

Mevcut mevzuat uyarınca çalışma izni başvurusu işveren tarafından yapıldığından ve izin belli bir işyeri ya da konut için verildiğinden, çalışma iznini aldığınız işyerinden ayrılmanız halinde çalışma izniniz, süresi dolmamış olsa dahi, geçerliliğini yitirecektir. Benzer bir biçimde, tek bir çalışma izniyle birden fazla işyerinde çalışabilmeniz de mümkün değildir.

Dolayısıyla yeni işvereninizin sizin adınıza yeni bir çalışma izni başvurusunda bulunması gerekmektedir.

Eğer işten çıkarılırsam çalışma iznimin geçerliliği devam eder mi?

Yukarıda da belirtildiği üzere Türkiye'deki düzenlemelere göre çalışma izni belli bir işyeri ya da konut için verilmektedir. Dolayısıyla çalışma izni almış olduğunuz işyeri ile hizmet akdinizin sona ermesinin ardından yasal olarak başka bir işyerinde çalışmayı arzu ediyorsanız, yeni işvereninizin adınıza başvuruda bulunması gerekmektedir.

Çalışma izniyle çalışıyorum. Bir çalışan olarak haklarım nelerdir?

Her şeyden önce tarafınıza hiçbir şekilde yasal olarak belirlenen asgari ücretin altında bir ödeme yapılamaz. Eğer işvereniniz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığınızı ileri sürerek sizi asgari ücretin altında çalıştırabileceğini iddia ederse, lütfen bu iddianın asılsız olduğunu biliniz.

Sosyal güvenlik mevzuatına göre, Türkiye'de sigortalı bir çalışan olmanız için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanız şart değildir. Dolayısıyla işvereninizin sigorta girişinizi yapması, yetkili makamlara bildirimde bulunması ve düzenli olarak primlerinizi yatırması gerekmektedir. İşvereninizin sizi sigortasız olarak çalıştırdığının tespit edilmesi halinde, işvereniniz hakkında idari para cezası uygulanacaktır. İşvereninizin sigorta girişinizi yapmadığını fark ettiğiniz takdirde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bölge Müdürlüğü'ne başvurma hakkınız vardır. Yaptığınız başvuruda, ilgili işyerinde çalışığınızı gösterir belgeler sunarak ya da tanık göstererek gerekli adımların atılmasını talep edebilirsiniz. Benzer bir biçimde Alo 170 hattına da sigortasız çalıştırıldığınıza ilişkin ihbarda bulunabilirsiniz.

Ancak çalışma izni muafiyeti kapsamına giren mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacaksınız, farklı bir düzenlemeye tâbi olacaksınız. Söz konusu işin 30 günden fazla süreli olması durumunda işvereninizin sizi sigortalı olarak bildirmesi zorunludur.

Çalışma iznim var. Çalıştığım yerde iş kazası geçirirsem ne yapmalıyım?

İş kazası, çalıştığınız işyerinde meydana gelen kazaları içerdiği gibi, işverenin size farklı bir görev vermesi üzerine işyerinin dışında bir yerde görevinizi icra sırasında, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında ve her hâlükârda işinizi icra ettiğiniz her anda geçirdiğiniz kazaları kapsamaktadır.

İş kazasından dolayı hemen veya sonradan ortaya çıkabilecek bedensel ve/veya ruhsal zararlardan ötürü kanunlar uyarınca işvereninizin de belli hallerde sorumluluğu doğabilir.

Kural olarak, işvereninizin, iş kazasından itibaren 3 gün içerisinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüğü'ne bildirimde bulunması gerekmektedir. İşvereninizin bildirimde bulunmaması halinde bu bildirimi bizzat yapabilirsiniz. İş kazasının gerçekleştiğini gösteren belgeleri başvuruza eklemeniz önemlidir.

Bu bildirimin yapılmasının ardından iş kazasının gerçekleştiği yerdeki Sigorta Müdürlüğü'ne dilekçe ile başvurabilirsiniz. Başvurunuzun ardından yönlendirileceğiniz hastanede fiziksel zarara ve/veya maluliyet derecenize ilişkin bir rapor hazırlanacaktır. Raporda saptanan maluliyet düzeyine göre maluliyet aylığı veya sürekli iş göremezlik gelirinize başvurmanız da mümkün olabilir.

Çalışma iznim olmadan çalışırsam ne olur?

Yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışması veya çalıştırılması yasaktır. Çalışma izni olmaksızın çalışan geçici koruma sağlanan yabancılara ve işverenlerine idari para cezası verilecektir.

Mülteci Hakları Merkezi bana hangi konularda yardım edebilir?

Mülteci Hakları Merkezi, Türkiye’de koruma arayan ve aralarında Suriye’den gelen sığınmacıların da bulunduğu kişilere ücretsiz olarak bilgilendirme ve destek hizmetleri sağlamaktadır. Türkiye’deki koruma mekanizmalarına ve temel hak ve güvencelere erişimle ilgili sorularınız için bize başvurabilirsiniz.

Mülteci Hakları Merkezi’nin Türkiye devleti makamlarıyla veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’yle ilişkisi varmı?

Mülteci Hakları Merkezi bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. Türkiye makamları ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile ortak değildir. Ancak kişilerin haklarının korunması ve bu haklara erişimlerinin sağlanması için devlet makamlarıyla ve BMMYK ile iletişim kurmakta ve iş birliği yapmaktadır.

Mülteci Hakları Merkezi'nin hizmetlerinden yararlanmam için herhangi bir ücret ödemem gerekecek mi?

Mülteci Hakları Merkezi'nin sağladığı tüm hizmetler tamamen ücretsizdir. Sağladığımız hizmetler karşılığında sizden herhangi bir ücret ya da maddi karşılık talep eden kişileri gecikmeksizin bize bildirmenizi rica ediyoruz. Bu konudaki bilgilendirmeniz tamamen gizli tutulacaktır.

Sizinle telefonda ya da yüz yüze paylaştığım bilgi veya belgeleri başka kişi veya kurumlarla paylaşacak mısınız?

Mülteci Hakları Merkezi, destek sağladığı kişilerin bilgi ve belgelerin gizliliğine ilkesel olarak saygı göstermekte ve kendilerinin rızası olmaksızın bu bilgi ya da belgeleri hiçbir şekilde üçüncü kişi ve kurumlarla paylaşmamaktadır.

Mülteci Hakları Merkezi İletişim Bilgileri:

Türkiye'nin neresinde olursanız olun, hak ve yükümlölükleriniz konusunda her türlü sorunuz ve Türkiye sığınma prosedüründe karşılaştığınız sorunlarla ilgili ücretsiz hizmetlerimizden faydalanmak için hafta içi her gün 10.00-17.00 saatleri arasında ofisimize gelebilir ya da aşağıdaki iletişim bilgilerini kullanarak bize ulaşabilirsiniz.

 Dr. Refik Saydam Cad. Dilber Apt. No: 39 Daire: 11 Kat: 4

Şişhane, Beyoğlu - İstanbul

 +90 212 292 48 30

 +90 212 292 48 33

 info@mhd.org.tr

www.mhd.org.tr

Mülteci Hakları Merkezi

Refugee Rights Turkey

📍 Dr. Refik Saydam Cad. Dilber Apt. No: 39 Daire: 11 Kat: 4

Şişhane, Beyoğlu - İstanbul

☎ +90 212 292 48 30

📠 +90 212 292 48 33

✉ info@mhd.org.tr

www.mhd.org.tr

Bu kaynak, **Mülteci Hakları Merkezi**'nin Amerikalı sivil toplum örgütü **Refugee Solidarity Network** ve **Hollanda Mülteci Konseyi** işbirliğiyle ve **ABD Dışişleri Bakanlığı Nüfus, Mülteciler ve Göç Bürosu**'nun desteğiyle yürüttüğü bir proje kapsamında hazırlanmıştır.

Mülteci Hakları Merkezi

Refugee Solidarity Network

ABD Dışişleri Bakanlığı
Nüfus, Mülteciler ve Göç
Bürosu